

Türk-Amerikan İlişkileri ve Türkiye'ye Yükledikleri

İçeriği Yazan: [Gamze GÜNGÖRMÜŞ KONA](#) [1] Zaman: Çar, 05/12/2012 - 21:53

Türkiye ve ABD'nin yakın müttefik olduğu dönemleri dikkatle incelediğimizde, ABD desteğinden yararlanmak amacıyla Türkiye'nin pek çok kez zarar gördüğü ve bazı dezavantajlar yaşadığı anlaşılabacaktır. Türkiye'nin ABD ile yakın ilişkilerinden kaynaklanmış olan bu zarar ve dezavantajları açıklamak üzere şu somut örnekler verilebilir:

İlk olarak, Türkiye ABD'nin politikaları gereği Orta Doğu Arap devletlerinden uzaklaşmış, ABD ve Batı ile ilişkilerini yoğunlaştırırken Arap karşıtı politikalar geliştirmiştir. Bu nedenle, bu durum hem Arap'ların Türkiye'ye karşı besledikleri nefreti artırmış, hem de Orta Doğu devletlerinin, Türkiye'nin şiddetle ihtiyaç duyduğu zamanlarda faydalanabileceği siyasal ve ekonomik desteği çekmelerine yol açmıştır. İkinci olarak, zaman zaman Türk yetkililer, Türkiye'nin ABD'ye bağımlı oluşunun ve bu devlete yönelik aşırı müsamahakar tutumunun iç politikada yol açtığı karmaşayı çözmek zorunda kalmışlardır. 1960'ların sonunda beliren ve 1970'lerde şiddetlenen Anti-Amerikancılık, Türkiye'de sağcı ve solcu kesimi kışkırtan ve iç politik düzeni istikrarsızlaştıran unsurlardan biri olmuştur. Üçüncü olarak, Türkiye, güvenlik ve ekonomik ihtiyaçlarını abartarak ve Mustafa Kemal Atatürk'ün Batılılaşma ve ekonomik gelişmeyle ilgili hedeflerini yanlış anlamlandırarak bu ilişkileri bağımlılığa dönüştürmüştür. ABD'ye olan bu bağımlılık, Türkiye'yi, coğrafi olarak yer aldığı bölgelere ilişkin özgün dış politika stratejileri geliştirmekten, çok yönlü dış politika modeli benimsemekten ve dış politika gündemini çeşitlendirmekten alıkoymuştur. Bu durum, aynı zamanda Türkiye'nin uluslararası siyasal arenada yalnız kalması sonucunu da doğurmuştur. Türkiye, özellikle ABD'yle ilişkilerinin bozulduğu zamanlarda başka devletlerin siyasal ve ekonomik desteğine ihtiyaç duymuş, ancak umduğunu bulamamıştır. Dördüncü olarak, II. Dünya Savaşı'ndan sonra sadece ABD'yle işbirliğinde ısrarlı oluşu, ABD'nin büyük askeri ve ekonomik gücü karşısında kendi ekonomik ve askeri gücünü geliştirme hususunda Türkiye'yi aciz bırakmıştır. Bu nedenle Türkiye, bölgedeki devletlerle işbirliği geliştirememiş ve bölgesel bir güç olma fırsatını kaçırmıştır. Beşinci olarak, Türkiye, ikinci Irak Harekatı başlamadan önce Kuzey Irak konusunda "kırmızı çizgileri'nin olduğunu açıklamış ve bir Kürt devleti oldu bittisine karşı bu kırmızı çizgilerin aşılmaması gerektiğini duyurmuştu. TBMM'de 1 Mart Tezkeresi'nin reddinden sonra Türkiye beklenen desteği ABD'ye vermeyince, bu karar Kürt gruplarınca bölgede nüfuz sağlama amacıyla kullanıldı. Böylece Kürt gruplar için Irak bir cephe haline geldi ve Kürtler bölgedeki Türkmenlere karşı da şiddetli baskı uygulamaya başladılar. Sonuçta Türkiye Kuzey Irak politikası çerçevesinde attığı adımların karşısında her seferinde ABD ile Kürtleri buldu ve Türkiye Irak'ın yeniden oluşumunda devre dışı bırakılmaya çalışılınca, Türkiye ve Kürt gruplar arasında adeta bir soğuk savaş yaşanmaya başladı. Daha da ötesi Türkiye'nin kırmızı çizgilerini ilan etmesine rağmen bir Federe Kürt Devleti kurulması için yapılan girişimler Kürtlerin lehine sonuçlandı. Yeni Irak yönetiminin oluşturulması ve Federe Kürt Devletinin kurulması sürecinde ABD'nin Türkiye'ye söz hakkı tanımaması, bir bakıma 1 Mart Tezkeresi sonrası yaşanan hayal kırıklığı nedeniyle Türkiye'yi "cezalandırma" olarak nitelendirilebilir. 2003 Irak Harekatı sonrasında Irak, geçmişte Saddam rejimi döneminde yarattığı tehdidin aksine zayıflığından kaynaklanan bir tehdit unsuru haline geldi. Türkiye'nin ABD ile yakın ilişkilerinden kaynaklanmış olan zarar ve dezavantajlara son bir örnek olarak, Arap Baharı sonrasında Suriye özelinde yaşanan gelişmeler verilebilir. Amerikan yönetiminin Suriye'nin geleceğine ilişkin plan ve uygulamalarına Türk dışişleri o denli yoğun bir destek vermektedir ki "Esad"lı ya da "Esad"sız bir Suriye her hal ve şart altında Türkiye için hem Orta Doğu genelinde hem de Suriye ve İran özelinde büyük sorun yaratacaktır.

Türkiye'nin maruz kaldığı tüm bu dezavantajlara rağmen Türk dış politikası, 'kahvenizi sütlü mü alırdınız sütsüz mü?' gibi, Türkiye'nin dış politikası ABD'li mi olacak ABD'siz mi?' şeklinde ele alınamayacak bir kıvama gelmiştir. Türk dış politikasının parametreleri öyledir ki kader sanki Türkiye'yi kahveyi hep sütlü içmeye zorunlu kılmıştır, özellikle de Avrupalı dostlarımızın bilinen stratejik tuhaflikları, Orta Doğu'nun çözülemez karmaşası ve Rusya'nın gelecekteki belirsizlikleri söz konusu olduğunda.

Doç. Dr. Gamze Güngörmüş KONA

gamze.kona@politikadergisi.com [2]

Yorumlar

- [Dış Siyasa](#) [3]

Kaynak URL (06/05/2024 - 13:35 tarihinde yazdırıldı):

<https://www.politikadergisi.com/makale/turk-amerikan-iliskileri-ve-turkiye%E2%80%99ye-yukledikleri>

Bağlantılar:

[1] <https://www.politikadergisi.com/pd-uye/gamze-gungormus-kona>

[2] <mailto:gamze.kona@politikadergisi.com>

[3] <https://www.politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/dis-siyasa>